

6459 SAYILI YASAL DEĞİŞİKLİK SONRASI İDARİ YARGIDA ISLAH KURUMUNA GENEL BAKIŞ

4. Yargı paketi kapsamında yapılan çalışmalar sonucu 6459 sayılı "İnsan Hakları ve İfade Özgürlüğü Bağlamında Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" TBMM'de kabul edilerek 30.04.2013 tarihli Resmi Gazetede yayımlanması ile yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

Türk İdari Yargı Sisteminin ana sorunlarından biri olan tam yargı davalarında ıslah kurumunun olmayışı, bugüne değin hukuk camiasında en çok yakınılan konulardan birisi olarak en üst sıralarda yerini almıştır. Birey ile kamu gücü yani devlet arasındaki uyumsuzlukları çözmekle görevli olan idari yargılama sistemimizde adli yargının aksine dava değerinin ıslah ile artırılmayışı özelinde terazinin kefesinin her daim devletten yana ağır basmıştır. Bu konuda idari yargı mensuplarının da yapacağı çok bir şey yoktu. Çünkü yasa koyucu 1982 yılında 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Yasasını yaparken devletin vatandaşlarına verdiği zararın miktarının ne olduğunu vatandaşın o anda ve hemen bilmesini beklemiştir.Devlet, çok sonradan hatta davaların sonuna yaklaşırken zarar miktarını, yapılan bilirkişi incelemelerinden sonra ancak öğrenebilmiştir.Buna rağmen devletin kendisinin dahi başta zarar miktarının ne olduğunu bilmediği bir olayda, vatandaşın zarar miktarını baştan bilmesini ve buna göre dava açmasını istemiştir. Vatandaşın dava açarken başta bildirdiği zarar miktarı çok uzun süren yargılama süreçlerinde para olmaktan çıkıp adeta pula dönüşmüştür. Vatandaşın, devlet ile birlikte davanın ilerleyen aşamalarında, aynı anda öğrendiği gerçek zarar miktarını artırabilmesi için yasal metinlerde bu iş için gerekli bir kural, önemli bir madde bir türlü bulunamamıştır Yasada böyle bir şey yazmıyor! Git derdini Marko Paşaya (Strazburg'a) anlat! benzerinde süreçler yaşanagelmiştir.

Evet, insan hakları ve hak arama özgürlüğü temelinde idari yargıda ıslah edilemezlik kuralı mağduru olan vatandaşlarımızın bir çoğu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine müracaatlarda bulundular ve başarılı sonuçlar elde ettiler ; müracaatta bulunamayan, nerede hak arayacağını bilemeyen, önüne kimse düşmeyen, buna da şükür, en azından kazandığım tazminat mahkeme masraflarına yetti diyen binlercesi bir tarafa.

Merak edenler, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğünde Mahalle Bekçisi Hadin Okçunun 1980-2009 yılları arasında verdiği 29 yıl süren takdire şayan ancak diğer taraftan adalete erişim açısından ise çok üzücü hukuk mücadelesini AİHM 2. Dairesinin Okçu/Türkiye kararından inceleyebilirler.

6459 Sayılı Yasa ile yapılan yasal değişiklik ile İdari Yargı Sistemimizde büyük bir zihniyet değişikliğine gidilmiştir. Yapılan bireysel başvurular neticesinde, AİHS ve ilgili protokollerine dayalı olarak AİHM'nin verdiği ihlal kararlarına uygun şekilde dava değerinin ıslahı imkanı, iç hukukta etkili başvuru hakkı yolu olarak açılmış olup uygulamada yerini alacaktır.

Hukuk camiasında hasret ve ısrarla beklenen bu yasal düzenlemeyle, kamu gücü ile vatandaş arasındaki uyumsuzluklara uygulanan hukukun orantısızlığına bir nebze olsun denge getirilmiştir.

Yasal değişikliğin detaylarını incelediğimizde; bu yasal düzenleme ile 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu AYİM ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu İYUK hükümlerinde değişiklik yapılarak, tam yargı davalarında dava değerini ıslah yolu ile bir defalığına artırma hakkı tanınmıştır.

6459 Sayılı Yasanın 1. ve 4 maddeleri ile;

1602 Sayılı AYİM 46/4 ve 2577 Sayılı İYUK 16/4 fıkralarına metinleri bire bir aynı olan cümleler eklenmek suretiyle, hem askeri idari yargıda hem de sivil idari yargıda dava değerini bir defaya mahsus ıslah yolu ile artırma hakkı tanınmıştır.

1602 Sayılı AYİM 46/4 ve 2577 Sayılı İYUK 16/4 fıkralarına eklenen cümleler;

"Ancak, tam yargı davalarında dava dilekçesinde belirtilen miktar, süre veya diğer usul kuralları gözetilmeksizin nihai karar verilmeye kadar, harcı ödenmek suretiyle bir defaya mahsus olmak üzere artırılabilir ve miktarın artırılmasına ilişkin dilekçe otuz gün içinde cevap verilmek üzere karşı tarafa tebliğ edilir." şeklindedir.

Ayrıca 1602 Sayılı AYİM 46/4 değişikliği için geçici 5. madde ve 2577 Sayılı İYUK 16/4 değişikliği için ise geçici 7. madde düzenlemesi getirilerek **"...eklenen hüküm, kanun yolu aşaması dâhil, yürürlük tarihinde derdest olan davalarda da uygulanır."** denilmiştir.

Kanun koyucu geçici madde düzenlemeleri ile askeri/sivil idari yargıda ıslah kurumunun halen görülmekte olan derdest davalarda ve temyiz edilmek suretiyle halihazırda üst mahkemede görülmekte olan kanun yolu aşamasındaki davalarda da uygulanabileceğini düzenleyerek mevcut sorunu tümüyle ortadan kaldırmayı amaçlamıştır.

Yasanın yürürlük tarihi olan 30.04.2013 tarihinden itibaren derdest davalarda nihai karar verilmeye kadar ıslah dilekçesi verilmek ve harcı yatırılmak suretiyle dava miktarı bir defalığına artırılacaktır.

İdari yargıya getirilen ve ilk defa uygulanacak olan ıslah kurumuna belli ayrıcalıklar tanınmıştır. Kanun koyucu yasal düzenlemede, idari yargıda ıslahın uygulanma koşullarını açıkça belirlemiştir.İslaha karşı (süre) zamanaşımı itirazı yolunu kapatmış olup ıslah edilebilirliğe halihazırda kanun yolu aşamasındaki davaları da dahil etmiştir.

Yapılacak ıslahlarda özellikle "süre veya diğer usul kuralları gözetilmeyeceği" açık şekilde belirtilmiştir. Süre gözetilmeyeceği kuralı, yapılan ıslaha karşı tüm hak düşürücü ve zamanaşımı karşı koyma yollarını kapatmıştır. Böylelikle 30.04.2013 tarihinden itibaren ve bundan sonra devam edecek tarihlerde yapılacak ıslah taleplerine karşı zamanaşımı itirazı öne sürülemeyecektir.

İslahta "diğer usul kurallarının gözetilmeyeceği" ve ıslaha kanun yolu aşamasının dahil edilmiş olması kuralı, kanun yolu aşamasında da ıslah yapılabileceğini işaret etmektedir. Bilindiği üzere adli yargıda dahi temyiz aşamasında ıslah yapılamamaktadır. Yasayla getirilen "diğer usul kurallarının gözetilmeyeceği" kuralı idari yargıda kanun yolu aşamasında dahi davanın ıslah edilebileceğini hukuken mümkün kılmaktadır.

Bizatihi kanun koyucu, yasanın gerekçesinde de belirttiği gibi idari yargı sistemimizin en çok şikayet alan ıslah yasağı nedeniyle Türkiyenin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde düştüğü konum, hukuki açmazlar ve bu konuda bir çok ihlal kararına muhatap bırakılması ve yüklü miktarda tazminat ödemek zorunda kalışıyla bir an evvel konunun çözümüne odaklanmış ve insan hakları yönünden devleşen bu hukuki yara ivedilikle tedavi edilmek istenmiştir.

Bu kapsamda kanun yolu aşamasında üst mahkemede örneğin Danıştayda olan tam yargı davaları yönünden, dava dosyasının incelendiği Danıştay ilgili dairesine hitaben yazılacak ıslah dilekçesi ile ve harcı yerel mahkemeye ödenmek suretiyle ıslah talebinin 2 nüsha Danıştaya gönderilmesi gerekir. Yasal düzenleme gereği Danıştay ıslah dilekçesinin bir suretini otuz gün içinde cevap verilmek üzere karşı tarafa tebliğ etmesi gerekir.

Burada dikkat edilmesi gereken husus Danıştayda olan davanın ıslah edilmeyip beklenmesi halinde ve davanın Danıştay tarafından onama sonucu ile sonuçlanması ve bu durumda geriye dönülemeyecek hak kaybına uğranılmasıdır. Her ne kadar idari yargıda karar düzeltme yoluna başvuru verilen onama kararını kesin hüküm olmaktan çıkarsa bile temyiz aşamasında ıslahın yapılması davanın daha da uzamasına engel olmuş olacaktır. Bu nedenle kanun yolu aşamasında olan ve ıslah edilmesi gereken davaların bir an evvel ıslahının gerçekleştirilmesi, hak ve zaman kaybına uğranılmaması açısından önemlidir.

Bu yasal gelişmeden memnuniyetimizi ifade ederek hak arama özgürlüğünün salt Anayasal düzeyde korunmasının yanında tüm alt normlar düzleminde daha da geliştirilerek temin edilmesinin devletimizin insan ve medeniyet algısına yaklaşımını ortaya koyacağını da belirtmek isterim.

Avukat Hakan VELİDEDEOĞLU